

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

Bank' xratowc' naxni imastasirac'

I Venetik, 1853

Abschnitt

urn:nbn:de:hbz:5:1-12087

Բ Ա Ն Ք

Ի Մ Ա Ս Տ Ա Ս Ի Բ Ա Ց

Ա

Խմաստոռչիւն .

Պղտարքոս ասէ . Ճանապարհորդք 'ի տունս և 'ի հայրենիս փութան , և իմաստունք 'ի խելս և յիմաստութիւն :

Ի խորհելն քո օրինակ առ զանցեալն՝ ապառնոյն . քանզի աներեւելն յերեւելեացն փութով տայ զգիտութիւն :

Որ վասն անձին անբարի խորհի , այլում բարի ոչ կարէ խորհել :

Մի՛ խորհել զհեշտալին այլ զազ-
նիւն :

Յաճախեա խորհել նախ քան
զառնելն :

Ի գործ մարմնոյ՝ զօրութեան
պէտք են . իսկ զօգտակարն խորհել՝
խելացն :

ՅԲիանդոս հարցեալ թէ ո՞վ է
խորհրդակից ազնիւ , ասէ . Ժամա-
նակն :

Բաբիոս խմաստասէր ասէ . Պարտ
է զաւարտն տեսանել և ապա ձեռն
արկել՝ ի գործ :

Դիմոկրատէս ասէ . Փոփոխումն
'ի տեղեաց կամ 'ի տերանց , ոչ
խելս բուսուցանեն և ոչ զանխմաս-
տութիւն բառնան :

Իրոգէս ասէ . Իմանալ զբարի և
քաղցր խօսել՝ 'ի մի համարի են :

Դիոգորոս ասէ . Իմաստուն խոր-
հուրդ վեհագոյն է քան զձեռս
հզօրաց :

Պիւթագոր ասէ . Ոչ զերկւար
առանց սանձաց , և ոչ զիմաստու-
թիւն առանց խելաց ստանալի է :

Ողջախոհագոյն է քան զիպիւ

կրիցն և ամբարտաւանիւ, նախ 'ի
դիպեւոցն պատրաստիւ և պահել
զանձն իւր, զի մի դիպեացի կրիցն:

ԶԱղեքսանդր յօժարեցուցանէին
բարեկամքն ստանալ որդիս. և նա
ասէ. Մի տագնապիք, քանզի թո-
ղում ձեզ յետամնաց զբանս և զի-
մաստուծիւն և զարիուծիւնս իմ:

Սա իբրև ելանէր 'ի պատերազմ
'ի տղայութեան, ասէ Արիստոտէլ.
Համբերեա մինչև յաւուրս կատա-
րեալ հասակի քոյ: Ասէ. Երկըն-
չիմ, գուցէ կորուսանեմ զերիտա-
սարդական համարձակութիւնս:

Ղակոն իմաստասէր քանզի կաղ-
էր և երթայր 'ի պատերազմ, ասէն
ցնա. Զի՞ գործես, զոր չէ սլարտ.
և նա ասէ. Ոչ փախչողաց է յաղ-
թել, այլ դադարողաց և ջանոտից
հանդերձ խելօք:

Զօրութիւն որ զմիտս և զիմաս-
տութիւն ոչ ունի՝ գերեզմանի մատ-
նէ զունողս իւր:

Ղեւոնիդէս լակեդեմոնացի քան-
զի սակաւութեամբ երթայր 'ի պատերազմ,
ասէն ցնա. Սակաւ են զօրքդ. և նա
ասէ. Սակաւք են՝ բայց յօժարք են:

Մոնիոս ասէ . Յափշտակեա ըզ-
բարւոք մեռանէն՝ յորժամ սլարո-
ւէ , զի մի փոքր ինչ յետոյ՝ զմեռա-
նէն յափշտակեա , իսկ զբարիոքն ոչ :

Պիւռոս երթայր 'ի սլատերազմ
յոյժ սպառնալեօք 'ի վերայ Ղա-
կեդեմոնացւոցն . յարուցեալ ոմն 'ի
ծերոցն ասէ . Եթէ Աստուած է
որ սպառնայ՝ մի երկնչիք , քանզի
ոչ զոք անիրաւեցաք . ասլա թէ
մարդ է որ սպառնայ՝ գիտասցէ զի
արանց սպառնայ :

Եմպեդոկրատէս ասէ . Ոչ գտի
իմաստունս բանի . ասեն ցնա . Որ
իսնդրէ իմաստուն , նախ սլարտ է
զի ինքն իցէ իմաստուն :

ԶԴիոդոր հարցեալ թէ զինչ
ծանր բառնայ յիւրմէ երկիր , ասէ .
Զմարդ անհրահանդ :

Դիմոկրիտէս՝ քանզի սլատանի
ոմն նստեալ 'ի թէատրոնի ասէր
զանձնէ իմաստուն գոլ , քանզի ընդ
բազումս խօսեալ եմ իմաստունս ,
ասէ . Եւ իմ ընդ բազում մեծա-
տունս , բայց սակայն մեծատուն
ոչ եմ :

Զգաստից ընդ արբեցողս և իմաս-
տից ընդ անմիտս խօսել չէ պարտ :

Ստիպողոն մեգարացի 'ի կողոպ-
տիլ քաղաքին իւրոյ 'ի Դեմետրէ
բռնաւորէ , և յափշտակել ընչից
իւրոց , ըմբռնի և ածի առ Դեմե-
տրէս . և 'ի հարցանելն նմա թէ
զինչ կորուսեր , ասա՛ զի ժողովե-
ցից և 'ի մի հաւաքեցից և տաց քեզ ,
ասէ . Յիմոցն ոչ բնաւ . քանզի զոր
ունիմ' ինձ ունիմ' , զբանս և զի-
մաստու թիւնս , և ունեցայց անբառ-
նալի . իսկ յափշտակեալն ոչ ինչ
առաւել իմ են քան թէ պաշարո-
ղաց քաղաքիս : Եւ երկրորդ ան-
գամ հարցանէ զնա Դեմետրէ ասե-
լով , քանզի սիրէր զնա 'ի հին ծա-
նօթութենէ . Ասա՛ , ո՛ Ստիպողոն , մի-
թէ յափշտակեցա՞ր ինչ . ասէ . Ոչ
բնաւ . ոչ եզինք իմ զլուծ տեսին ,
կամ զվար , և ոչ զիս երիվար . և
ոչ 'ի զինուորական սուսերաց 'ի
վերայ ուսոց տեսեալ իցեմ' , բաց
յայսմ օրէ :

Փիլիստոն ասէ . Իմաստից առա-
ւել հոգ տարցիս քան թէ ընչից .

քանզի նովաւ ստանին ինչք, իսկ
ընչիւք ոչ ստանի իմաստութիւն :

Կրատէս իմաստունն ասէ . Սկիզբն
գիտութեան՝ գիտութիւն գիտու-
թեանց :

Բ

Ոչսոռնն .

Արիստոտէլ ասէր իւրոց աշա-
կերտացն . Ինչս այնպիսի ստանալ
որ 'ի նաւակոծութեան և յընկըղ-
ման ժամանակի լուղայ զհետ 'ի
ծով :

Թէովրաստոս անհմուտ քերթո-
ղի ունկն դնէր, և ասէն ցնա . Զոր
ասէս դու բարիոք . և նա ասէ . Զոր
ոչ է քո ուսեալ :

Իմաստասէր ոմն երկուս ստա-
ցեալ աշակերտս, ոմն ջանացող և
անմիտ և միւսն մտացի և հեղգ . և
ընդ չուսանելն նոցա, 'ի բաց վա-
րեաց յինքենէ ասելով . Ի կորուստ

եղեցին երկոքեանդ , զի մինդ կամիս
և ոչ կարես , իսկ միւսդ կարես՝ և
ոչ կամիս :

Վարձս մեծամեծս հասանէ վար-
դապետաց զի առցեն յաշակերտաց
խրեանց . և զայս այսպէս 'ի զգա-
տիցն , զի բազում ուսանին . իսկ 'ի
մտակուրացն , զի կոծ բազում տա-
ցեն կրել :

Ստիպողոնի մեգարացւոյ դեղա-
դործ ոմն ասէ . Ծեփեա զորմն
տանդ զի նկարեցից . և ասէ . Ոչ
այդպէս , նախ դեղագործեա և
տապա ծեփեցից :

Տիմոթէոսի իմաստասիրի հար-
ցին թէ ո՛ւր ուսար , կամ ո՛վ է
վարդապետն քո , ասէ . Ատեանն
Աթենացւոց և Ճեմարանն : Զայս
ասելով ցուցանէ թէ ջանք և հրմ-
տութիւն իրին՝ վեհագոյն է ամե-
նայն վարդապետութեանց :

Բարեկամոքիւն և Բարեկամք .

Եւրոպիդէս ասէ . Քաջ գիտեմ՝
ղի հարստից և իշխանաց՝ ամենայն
ոք կամի սիրելի լինել . իսկ աղքատն
և ՚ի բուն բարեկամէն քակի :

Վալիստրատոս ասէ . Չվիշտս բա-
րեկամին անձին քում համարեա ,
և ՚ի քաջաշնորհութեան քում օգ-
նեա նմա :

Դիոն հռոմայեցի ասէ . Որչափ
բարեկամ ստացեալ է քո , այնչափ
իմացիր ունել քեզ աչս և ականջս
և ձեռս , և յամենայն կողմանց ու-
նիցիս տեսութիւն և լուր և սիրտ և
յիմանալ զօգտակարն . և եթէ աս-
տուած համարիս զքեզ՝ ոչ ինչսխա-
լեա , մի ունելով անձն և անպակաս
բարութիւնս :

Վալիստրատոս ասէ . Ոսկի հրով

փորձի , և զբարեկամն վիշտք և նե-
ղութիւնք փորձեն :

Արիստոտէլ ասէ . Ինչս պարտ
է ստանալ վասն բարեկամաց , և ոչ
բարեկամ վասն ընչից :

Զբարեկամ հեռաւոր յիշեսցիր
տուաջի տեսողաց . զի թուեսցիս և
զնոսա չմոռանալ՝ յորժամ չիցեն
մօտ :

Յաջողակ է առ 'ի սիրել , որ յա-
ճախ զանիրաւելն համբերէ :

Դեմոսթենէս նախատեսալ լինէր՝
յաճախ ընդ չարս շրջելով , ասէ .
Եւ բժիշկք ընդ ախտաժէտս , այլ
ինքեանք ողջ են :

Փոյթ , սիրելի , յուրախութիւնս
կոչեցեալ՝ պարտ է գնալ , իսկ 'ի
վիշտս՝ անկոչ :

Որ ոչ կարեն օգնել բարեկամաց՝
զանկարութիւն , իսկ որ ոչ կամին՝
զչարութիւն նշանակէ :

Ճշմարիտ բարեկամ զսէրն քաղ-
ցրագոյն առնէ և զտրամութիւն
թեթեւագոյն , և զերկոսեանն կրել
արուեստիւ :

Կղիտարբոս ասէ . Որպէս զմե-

դուն ոչ վասն խայթոցին ատես, այլ վասն պտղոյն սիրես, նոյնպէս և զբարեկամ մի յաղագս յանդիմանութեան ատեար, այլ վասն քաջամտութեանն սիրես :

Մենանդրոս ասէ . Որք 'ի ժամանակի զբարեկամն սիրեն, ժամանակին և ոչ բարեկամին են սիրելի :

Յանզգամաց մի ստանար բարեկամս, զի մի և դու անզգամ կոչեսցիս :

Զէշ՝ խոշորութիւն ճանապարհին փորձէ, իսկ զքաջամիտ բարեկամն, սուգ և տրամութիւնք ընտրեն :

Ոչ կարես բարեկամ ճշմարիտ ստանալ, մինչև զչարն ոչ հաշածեսցես :

Եպիկուրոս ասէ . Ոչ երբէք ցանկացայ բազմաց հաճոյ լինել . քան զի որ նոցա հաճոյ էր՝ ոչ ուսայ, և զոր իմ ստացեալ էր՝ հեռի է 'ի նոցա տրամադրութենէ :

Սոկրատէս ասէ . Որք եղբարս ունին և սիրելիս խնդրեն, նման են

որք զիւրեանց անդառտանն թո-
ղեալ զօտարին գործեն :

Որք միշտ զբարեկամացն խօսին ,
որ 'ի նոցանէ հեշտութիւնքն են՝
յետոյ 'ի թշնամանս դառնան :

Պղինիոս ասէ . Որչափ առաւել
բարեգործես զբարեկամն , այնչափ
առաւել զօգուտն քո առնես . քան-
զի առ քեզ դարձեալ փոխադրին որք
'ի նոցանէ քաջամտութիւնքն են :

Փախչել պարտ է 'ի չարեաց սի-
րելութեանց և 'ի բարեկամաց թրշ-
նամութեանց :

Բժիշկ և սիրելի ոչ զիւրն , այլ
զօգտակարն պարտ է խնդրել :

Սեքստոս ասէ . Չխորհուրդ զոր
'ի ժամանակի սիրելութեան լուար ,
'ի լուծման սիրոյն մի յանդիմանեա-
ցես . քանզի մնասես անդրէն ոչ
զսիրելին՝ այլ զսէրն :

Տիմոն մարդատեաց 'ի հարցա-
նելն թէ ընդէր զամենայն մարդ
հաւասարատես , և նա ասէ . Բզ-
չարան առեամ և զանիրաւան , և
յիրաւի է այս . իսկ զայլն առեամ ,
զի նոքա ոչ առեան զայնպիսին :

Արիստոտէլ ասէ . Հանդիպումն
փորձութեանց զբարեկամսն փոր-
ձէ , իսկ զթշնամիսն յանդիմանէ :

Սիրել զանպատեհս և առանց
Ժամու , հաւասար է դնելի ընդ
ատելութեան :

Դ

Իշխանոշքիւն և Իշխանք .

Արիստոտէլ ասէ . Որք 'ի վերայ
բազմաց ահեղք են՝ 'ի բազմաց եր-
կրնչին . զի յուսմէ ամենեքեան սար-
սեն , և ինքն յամենեցունց սարսէ :

Դիմոկրիտոս ասէ . Ի կենցա-
ղումս փափաքելի պարտ է լինել
քան ահեղ :

Պարտ է որք խորհին իշխանու-
թիւն ունել 'ի վերայ այլոց , նախ
անձանց իւրեանց իշխել :

Կղիսարքոս ասէ . Ընդ անմտացն
իշխանութեամբ ընտրելի է , քան
թէ իշխել նոցա :

Յիշխե՛լն հեղ լեր , և ընդ իշխա-
նութեամբ երկայնամիտ :

Թագ թագաւորի զխելս ոչ ու-
սուցանէ , այլ միտքն է իշխան :

Թէ ընդ իշխանութեամբ լինել
ոչ ուսար , իշխան լինել մի համար-
ձակիր :

Պղատոն ասէ . Որք մեծամեծաց
առաջի կան , մեծի զգաստութեան
սկսոք են :

Իշխանն և դատաւորն վասն ար-
դարոյ աղերսիցի , և մի վասն չարի
և անիրաւութեան :

Աղէքսանդրոս՝ քանզի տակառա-
սէտ նորա զըմպանակ ոսկի կորու-
սեալ՝ խնդրէր մորմոքելով , ասէ .
Պատանի , մի պատժիր , զի որ ունի
զնա՝ ընդ մերով իշխանութեամբ է :

Դիողինէս ասէ . Ընդ իշխանի
պարտ է կալ որպէս ընդ կրակի . մի
ամենևին մօտ՝ զի մի այրեսցի , և մի՝
կարի հեռի՝ զի մի ցրտասցի :

Ագաթոն ասէ . Իշխանն երեք իրս
պարտի ունել 'ի մտի . զի իշխան
մարդկան է , և միւս՝ զի իշխան օրի-
նաւոր է , և մի՝ զի ոչ միշտ իշխան է :

Եւպանիոս թեզբացի տեսեալ զօրս բազումս և գեղեցիկս, զի զօրավար ոչ ունէին, ասէ. Ո՛ր սպիտի՛ գազան, բայց գլուխ ոչ ունի:

Եպիքտիտոս ասէ. Եթէ կամիս 'ի տան բարւոք բնակել՝ յեղանակեա իմաստնաբար, ընտրեա զլաւն 'ի վատթարէն, և զվաստակաւորն յանջանէն, զի մի կորուստ տանն 'ի նմանէ եղիցի:

Դիոգինէս ասէ. Չար մեծ է եթէ վատթարքն լաւագունիցն իշխեն. այլ և սաստիկ չար, որ զանմիտս 'ի վերայ իմաստնոյն կարգեն:

Դիմոկրատէս ասաց. Իշխանին՝ երեք իրս պարտ է ունել 'ի մտի, առ Ժամանակսն բնութիւն, առ դիմադարձսն համարձակութիւն, և որք ընդ ձեռամբ են՝ բարեմտութիւն:

Կուտ թագաւոր Ղակեդեմոնացւոցն ասէ ցթրակացիսն որք խրոխտային 'ի վերայ նորա. Եւ իմ տեսեալ է ուղիս հեղեղաց որոտացեալս, այլ առ սուղ Ժամանակս:

Ե

Արիոչքիւն .

Աղէքսանդր խրատեալ լինէր 'ի
բարեկամացն 'ի գիշերի երթալ 'ի
պատերազմ . ասէ . Ոչ է թագաւո-
րական՝ գողանալ զյաղթութիւն :

Սա տեսեալ զոմն անուանակից
իւր զի երկնչէր 'ի պատերազմի , ա-
սէ . Պատանի գու , կամ զանունդ
փոխեա 'ի քէն և կամ զսիրտդ :

Զ

Յադագս ընչից .

Պղտարբոս ասէ . Ոչ զերիվար
չարագլուխ առանց սանձաց , և ոչ
հարստութիւն առանց իմաստու-
թեան զգուշութեամբ պահէ զու-
նողս իւր :

Ոչ սեղան առանց հացի, և ոչ ճոխութիւն առանց զգաստութեան ունի զհեշտութիւն:

Յօր պատերազմի երկաթ լաւագոյն է քան զոսկի, որպէս 'ի կենցաղի բան քան զճոխութիւն:

Արիստոտէլ ասէ. Ազգաստութիւն բազում ընչից է կարօտ, իսկ ագահութիւն ամենայնի:

Պիտիդոն ասէ. Ոչ զձի ազնիւ գովեն վասն ոսկեկուռ փոկոցն, և ոչ զմարդ վասն ընչիցն. այլ որ առաքինութեամբ և իմաստութեամբ կատարեալք իցեն:

Սոկրատէս ասէ. Արհամարհեա որ ինչս ստանայ և վայելել ոչ գիտէ, քանզի նման են որ ձիս ստանան և վարել ոչ գիտեն:

Վասն երկու պատճառի ստացիս ինչս. մի՝ զի զհասեալ տուգանս 'ի վերայ քո գիւրաւ վճարեսցես, և միւս՝ զի 'ի վատաբաղդիւ բարեկամի՝ օգնեսցես:

Դիոգենէի հարցին թէ ընդէր ոսկին դեղին է գունով, ասէ. Զի բազում խնդրողս ունի:

Սորա տեսեալ զծառայս Անաթ-
 օիմէի զի բառնային բազում անօթս
 ոսկեղէնս և արծաթեղէնս, ասէ .
 Չամաչէ՞ զայդ ամենայն ունեւ և
 զանձն իւր ոչ ունեւ :

Սոկրատէս ասէ . Քրտունք որ 'ի
 կողից իւրոց իցեն, քաջաձեք և գե-
 ղեցիկք են . նոյնպէս և ինչք յիւ-
 րոց վաստակոցն :

Մեծատանց և անառակաց ինչք՝
 նման իցեն թզենեաց որ յանկոխ և
 'ի դժուարին տեղիս իցեն, յորոց 'ի
 մարդկանէ ոչ ոք հասանէ ընդու-
 նեւ, այլ ագռաւք և թռչունք . նոյն-
 պէս և 'ի նոցանէ բոլք և շոգմոգք
 տանին :

Դիմոկրատէս ասէ . Հանասլա-
 զորդ է 'ի վերայ մարդկան ցանկու-
 թիւն ընչից, և յորժամ ոչ են ստա-
 ցեալ՝ այրէ . իսկ որ ստացեալն է՝
 տանջէ հոգովք և թախծեալ տըրա-
 մութեամբ :

Քսենոփանէս զմեծատունն ան-
 հրահանգ՝ աղբ արծաթապատ կո-
 չէր :

Է

Արծաքսիրոշրիւն .

Պղիտարքոս ասէ . Կեանք արծաթաթասիրացն նման է սգաւորաց սեղանոյ , որ թէպէտ զամենայն ինչ ունին՝ բայց զայն որ ուրախ առնէ՝ ոչ ունին :

Ոչ խօսք 'ի մեռելոյ և ոչ շնորհք սիրոյ յարծաթասիրացն ոչ է պարտ խնդրել :

Մեղուք առ մեղը , և արծաթասէրք առ շահս վաղ հասանեն :

Կեանք արծաթասիրացն 'ի ցանկութեան շահիցն է . վասն որոյ և յափշտակութիւն ընչիցն՝ որպէս զթափումն արեան զմահ 'ի վերայ ածէ նոցա :

Կղիտարքոս ասէ . Արծաթասիրացն հարստութիւնքն՝ որպէս արեգակն մտանելով ոչ զոք 'ի կենդանեացն ուրախ առնէ :

Երինիմոս զի նախատիւր յումե-
ֆնէ թէ զբազում հռետորս ուսու-
ցանես, և դու աղքատ կեաս, ասէ.
Սակայն զի ոչ ուսուցի արծաթսի-
րել:

Դեմոսթենէս տեսանէր զարծա-
թասէր ոմն մեռեալ տանելով 'ի
տապան, ասէ. Սա է կեանք ա-
ռանց կենաց կրթեալ, զի այլոց
զկեանս իւր եթող:

Մեծատունք ջրգողի նմանեալք
են. որպէս նոքա լցեալ ջրով՝ ծա-
րաւի են միշտ, նոյնպէս և սոքա:

Թէոպրիտէս ասէ. Բազումք 'ի
մեծատանց վերահայեցողք են ըն-
չից իւրեանց և ոչ տեարք, քանզի
անիշխան գոլով ստանին:

Արիստէս նախատեալ լինէր 'ի
մեծատանէ ումեմնէ վասն աղքա-
տութեան. և նա ասէ. Աղքատու-
թիւն զիս ոչ պատմագրէ 'ի չար,
այլ հարստութիւն քո զքեզ բազ-
մագէմ և խառնակ ոչ սակաւ պար-
տաւորեացէ:

Դիմոնիդեսի հարցեալ թէ հա-
րստութիւնն իցէ լաւագոյն եթէ

խմատոռութիւն , և նա ասէ . Ոչ գիտեմ , այլ տեսանեմ զխմատոռնս կանգնեալ 'ի դրունս մեծամեծաց :

Ղուկիոս ասէ . Յերկիր ելայ մերկ , և ընդ երկիր մտից նոյնպէս . ընդէր յունայն փութամ մերկ ըզվախճանն ունելով :

Արիստեմոն ասէ . Որպէս զմի գինի արբեալ , յորմէ ոմանք գինեհարին և ոմանք հեղանան , նոյնպէս և հարստութիւն :

Բէովտոս հանդիպեալ բազում գանձուց՝ անտես առնէր , և 'ի վերայ անցեալ գնայր որպէս զօջինջ տեսեալ :

Մուքինոս ասէր ընդ ումեմն . Եթէ 'ի Պարսիկս էիր ծնեալ՝ ոչ փութայիր բնակել յԵլլագա , այլ անդ կայիր բարեբախտեալ . և արդ յաղքատութիւն ծնեալ՝ ընդէր փութաս հստարտանալ , և չկեսս այնպէս բարեբախտեալ :

Թէողինդէս ասէ . Ոչ աղօթեմ հարստանալ , նա և ոչ ցանկամ . այլ եղիցի ինձ կեալ 'ի սակաւուց և մի ունել ինձ չար :

Սոկրատէս ասէ . Մեծայիացս
կարծեա մի՛ զայնա՝ որ զմեծագոյնս
և զլայն ագանին , որպէս թէ կա-
րողք իցեն , այլ զայնա՝ որ չափա-
ւորացն իցեն սիրողք , և կարողք
յորս և ձեռնարկեն :

Ընդ Դիմոկրիտէս հարցեալ ոմն
թէ ո՞րպէս եղիցի ոք մեծատուն , ա-
սէ . Թէ ցանկական բնութեամբն
աղքատ իցէ :

Ի մեծամեծ ախտիցն ազատեալ
իցեն աղքատքն , 'ի սսլառնալեաց ,
'ի նախանձուէ և յատելութենէ ,
որում մեծատունք հանապազ բնա-
կակիցք իցեն :

Ը

Յադագս փառաց .

Պղտարքոս ասէ . Տունկք յար-
մատոց աճեն և փառք 'ի հեզու-
թենէ :

Արիստոտէլ ասէ . Իշխանութիւն
մեծ է ոչ ընդունել պատիւ , այլ

արժանի պատուոյ զանձն կացու-
ցանել :

Սոկրատէս ասէ . Որոց փառաց
ցանկայ ոք՝ նոցին և բարեաց գոր-
ծոց :

Աղեքսանդրոս [Թագաւոր չնդկի
ուամբն աղեղնաւոր գող, և համա-
րելոյ՝ի մատանին հարուլ, հրամայէ
ցուցանել զայս . և նա ոչ կամեցաւ
առնել : Իսկ Աղեքսանդրոս բար-
կացեալ, հրամայեաց սատակել
զնա, և առեալ տանէին ի տեղի
սպանմանն, և հարցանէին մեղա-
դրանօք . ասէ ցտարողն . Ժամանակ
բազում է՝ յորում զաղեղն ի
ձեռն ոչ առի, և յանկանելոյն ի
փառաց երկեայ : Զայս վաղվաղա-
կի ծանուցին [Թագաւորին . և նորա
զարմացեալ յոյժ, արձակեաց զայ-
րըն՝ ձիր բազում շնորհելով նմա,
զի մանաւանդ զմահ յանձն էառ,
քան փառացն անարժան երևել :

Թէոփրաստոս ասէ . Զպատիւ և
զշնորհս ոչ ի ձեռն բանից պարտ է
խնդրել, այլ ի ձեռն բարեաց գոր-
ծոց :

Թ.

Յաղագս Մահոռան և փոխելոյ
'ի կենաց .

Արիստոտէլ ասէ . Ի կենաց աշխարհիս որպէս 'ի սեղանոյ սլարտ է յառնել . ոչ քաղցեալ և ոչ յագեալ , ոչ ծարաւ և ոչ արբեալ :

Որք 'ի ժամ մահու կտակս գրեն , նման են որք 'ի ժամանակի նաւակոծութեան զհարկաւոր նիւթս որոնեն :

Պղիտարքոս ասէ . Նաւ է մեռանէլ՝ քան մեղօք զոգին խաւարեցուցանել :

Սոկրատէս ասէ . Նաւագոյն համարեա զբարւոք մեռանէլն , քան ասորեւ չարաչար :

Ռամեսէս թագաւոր , քանզի որդի նորա մեռեալ էր , և խմաստասէրք նորա գրեցին այսպէս . Մինչ

ոչ էր, ոչ տրտմելիւր, մի և այժմ՝
յորժամ ոչ է՝ տրտմեացիս . զի զկնի
նորա փոքր մի և դու ոչէանաս :

Դիողինէս տեսեալ զոմն ողբա-
լով զի յօտարութեան մեռանէր,
ասէ . Զի՞ լաս ունայն . ամենայն
տեղւոյ ճանապարհ՝ մի է 'ի դժու-
խըս ('ի գերեզման) :

Եւրիպիդէս ասէ . Պարտ է զնոր
ծնեալս ողբալ, զի 'ի չարիս դան .
իսկ զվախճանեալսն խնդութեամբ
յուզարկել :

Եպիկուրոս ասէ . Առ ամենայն
ինչ զգուշութիւն հնար է . իսկ
յաղագս մահու ամենայն մարդիկ
'ի քաղաքս անպարիսպս են բնա-
կեալ :

Մոնիոս ասէ . Ի վերայ մեռելոյ
մի երբէք տրտմեացիս, քանզի հարկ
իցէ արդեօք մեռանիլ . այլ 'ի վերայ
այնոցիկ որ չարաչար մեռանին :

Սեկունդոսի տեսեալ զոմն զի առ
վտանգի մահ կոչէր անձին, ասէ .
Ով դու, ընդէր կոչես զայն, որ
թէպէտ դու ոչ կոչես՝ ինքնակոչ
դայ :

Սոկրատէս յասելն ցնա թէ Ա
թենացիքն վճիւռ մահու հասին 'ի
վերայ քո, ասէ. Նախ քան զնոսա՝
բնութիւնս :

Սա հարցեալ թէ զինչ են դը
ժոխք, ասէ. Ոչ ես անդ երթեալ
եմ, և ոչ անտի ոք եկն :

Անաքսագորաս ասէ. Երկու վար
դապետութիւնս գիտեմ վասն մա
հու. մի՝ զժամանակն որ նախ քան
զլինելն, և մի՝ զքուն :

Սա գանելով երբեմն 'ի բռնաւո
րէ, և ասէ. Հարէք զսպարկն Անաք
սագորեայ, զի զԱնաքսագորաս ոչ
կարէք հարկանել :

Կուսիանացիքն լան զծնեալսն և
երանեն զվախճանեալսն :

Սեքստոս ասէ. Որովհետեւ հոգի
ոչ թաղի ընդ մարմին, և ոչ է պարտ
զարդարել զգիական :

Գերեզմանի հաւատարիմ սիրե
լի ոչ ոք է :

ԶԱնաքսագորաս հարցին թէ ո՛ւր
թաղեսցուք զքեզ. ասէ. Ես ոչ մե
ռանիմ և ոչ թաղիմ. իսկ ամանն
իմ ո՛ւր և ընկեսցի՝ պատշաճ է :

Սեկունդոս զմահն քուն ասաց ,
և երկիւղ մեծատանց և իղձք աղքա-
տաց :

Փիլիստոն ասէ . Չհոգի մահ ոչ
կորուսանէ , այլ անմաքուր կեանք :

Պիւթագորի հարցին թէ քանի՞ն
է մարդկան կենցաղս . 'ի վեր ելեալ
'ի տանիս՝ յառեցաւ սակաւ :

Ուրիովն իմաստասէր ասէ . Չար
է մահ . և զեանդ չար զի ոչ զգամք :

Ժ

Վասն յառազգոյքեան .

Դեմոսթենէս ասէ . Որպէս զցո-
րեան ոչ 'ի գեղեցիկ գաշտէ և յար-
տէ գովեմք , այլ որ հաց գեղեցիկ
լինի 'ի կերակուր , և ոչ զայր 'ի
յազգէ ազնուէ , այլ որ բնութեամբ
և յեղանակաւ լաւագոյնք իցեն :

Զսա հարցեալ թէ ո՞յք իցեն քա-
ջատոհմն , ասէ . Որք յաղթեն փա-
ռաց և ընչից և հեշտութեանց և

կենաց անցաւորաց . և որ սոցին հա-
կառակացն վեհագոյնք իցեն՝ աղ-
քատութեան և անփառութեան ,
ցաւոց և մահու :

Եւրոպիոյէս ասէ . Եւ ոչինչ է
բարետոհմութիւն ընչիւք . զի զա-
մենայն վատթարս ինչք մեծացու-
ցանեն , և յառաջինսն կացուցին :

Թէոսլիոտոս ասէ . Քաջազգի ա-
սեմ՝ ոչ որ 'ի գեղեցկաց և 'ի բա-
րեկեցաց իցեն ծնեալ , այլ որ զգե-
ղեցիկան և զբարին եկեալ գործի-
ցեն :

Զենոն ասէ . Ոչ է սլարտ ընտրել
որ 'ի մեծամեծ քաղաքաց իցեն ,
այլ որ մեծք 'ի քաղաքաց եւանիցեն :

Թէոսլիոյէս ասէ . Ի քաջազգու-
թիւն մի ոք սլարծեսցի . զի մի կաւ-
ունին ամենեքեան 'ի նախնեաց . որք
'ի ծիրանիս իցեն և որք 'ի խոր աղ-
քատութեան մահալիցք են :

Սոկրատէս նախատեալ լինէր թէ
'ի հարց աներեւանից իցես . և նա
ասէ . Այդ է իմ գովութիւն , զի
յինէն սկսանի ազգ իմ :

Եւկլիտոս ասէ . Յոլովք գտանին

կերպիւ քաջատոհմիկ , իսկ մաօք
վատազգի :

Եպիքարմոս ասէ . խեղդիմ քաջ
ազգի ասել ումէք , յորժամ բնու
թեամբ և վարուք վատազգի գոլ .
զի զինչ հաղորդի կուրի հայելի :

Ժ Ա.

Յադագս Լռօքեան .

Պղտարքոս ասէ . Ձոր լռելն
խորհիցիս , մի ումէք ասիցես . և զի
յայլոց պահանջես զհաւատ լռու
թեան՝ զոր անձին քո ոչ չնորհե
ցեր : Եւ լռելն ոչ միայն անկարի ,
որպէս Յովսեպոս ասէ , այլ և ան
տրտումն և անտագնապ :

Ջենոնի հարցեալ թէ զինչ ա
սասցուք վասն քո առ թագաւորն ,
ասէ . Ոչ այլ ինչ , այլ եթէ ծեր
ոմն է յԱթէնս , ըմպելոյ բաժակի՝
լռելոյ ունի զկարողութիւն :

Արիստոտէլ ասէ . Որոյ չէ լռել
նա և ոչ խօսել :

Յըմբել գինւոյ անհնար է լռել :

Սմա հարցեալ թէ զինչ է դը-
ժուարարգելի ըմբռնել 'ի մարդ-
կանէ, ասէ. Լռելն զոր ոչ է պարտ
խօսել:

Սոկրատէս՝ յասելն թէ զայլս ու-
սուցանես խօսել և դու լռես, ասէ.
Եւ յեսան ոչ է բնաւորեալ հատա-
նել, այլ զսուրն սրել առ 'ի հա-
տանել:

Երկուս արասցես ժամանակ խօ-
սելոյ. մին՝ զոր գիտիցես յայտնա-
պէս, և միւսն՝ 'ի հարկէ խօսել. յոյժ
լաւ իցէ խօսելն քան զլռելն, իսկ
յայլսն լաւ է լռութիւն:

Ի չար առնէ և 'ի լռկացէ, որ-
պէս 'ի շանէ գաղտառուէ, 'ի լռե-
լութենէն պարտ է առաւել երկըն-
չել քան թէ 'ի ձայնէն:

Թէ ուրատէս տեսեալ զսրտանի
'ի սեղանի լռելութեան ճգնելով,
ասէ. Թէ գիտես վասն որոյ լռեսդ՝
բարիոք առնես. ապա թէ խրա-
տեալ իցես՝ անխրատաբար լռես:

Պիտտակոս ասէ. Զոր հանգեր-
ձեալ իցես առնել՝ մի ասիցես, գու-
ցէ 'ի չկարելն՝ ծաղը լինիցիս:

Թէ 'ի փրատ ինչ ոք գտցի , լռել
պարտ է , թէ և խօսնակ ոք իցէ :

Բաժանեա զօրն 'ի գործ , և լռել
լռութեան մասն հան :

Աղէքսանդրոս 'ի հարցանելն թէ
ընդէր Վակեգմոնացիքն սիրեն ըզ-
պակասաբանութիւն , ասէ . Զի
մերձ է 'ի լռելն :

Դիմոկրատէս տեսեալ զոմն զի
շատ և անհրահանգ խօսէր , ասէ .
Սա ոչ եթէ խօսել կարող է , այլ
լռել անկար է :

Սողոմն ասէ . Կնքեա զբերան քո
լռութեամբ , և զլռութիւն ժամա-
նակաւ :

Սիմոնիդէս ասէ . Կամ զլռու-
թիւն սրարտ է ստանալ կամ զբան
օգտակար :

Որք լռեն՝ ոչ երբեք զղջացին .
իսկ որք խօսին՝ բազում անգամ :

ԶԴիոգինէս նախատէին զբերան
ունելով հոտեալ , ասէ . Ի բազմա-
գէմ սրատմելոյ զանճառելիսն հո-
տեցաւ բերան իմ :

Կղիտարքոս ասէ . Յօտար ոմանց
նստելով 'ի սեղանի , հարկիւ պա-
տուեա զիմաստասէրն :

Դիտնիդէս ասէ . Լաւ է լուել՝
քան ունայն ինչ խօսել :

Ժ Բ

Բաղդ և Անբաղդոսքիւն .

Իրոն ասաց . Ոչ հիւանդաց բաղ-
մական , և ոչ անմտաց բախտու-
թիւնն օգուտ է :

Հիւանդաց բեռինք , և անմտաց
բարեբախտութիւնն միապէս է :

Բաղդն նման է չար սլսակողի . զի
որպէս զնա՝ բաղում անգամ զան-
արժանան սլսակէ :

Բաղդն նման է աղեղնաւորի , որ
'ի նսլատակն երբեմն 'ի մօտ և եր-
բեմն 'ի հեռի ընկենու :

Սուրատէս ասէ . Ձի՞ նախատես
զգիսլուած ուրուք , զի բաղդն հա-
սարակաց է :

Ժամանակ մարտի երևեցուցանէ
զճմարտապէս արիքն , իսկ անբաղ-
դութիւնն զխելօքսն :

Կղիտարբոս ասէ . Չանբաղդու-

Թիւն քո թաքո՛, զի մի զթշնամին
քո ուրախ արասցես ,

Ոչ ինչ՛ի մարդկայնոցս ստուգա-
պէս կարծեա . և զայս գիտելով՝ ոչ
՛ի բարեբաղդէն քո ուրախացիս ,
և ոչ ՛ի վատաբաղդէն տրտմեացիս :

Աղէքսանդրոս տեսեալ զԴիոգի-
նէս զի ննջէր ՛ի կարասի, ասէ . Ո՛վ
կարաս լի իմաստութեամբ : Եւ նո-
րա զարթուցեալ ասէ . Ո՛վ թա-
գաւոր , կաթ մի բաղդի լաւ է ինձ
և ոչ խելք կարասով, յոր ոչ մեր-
ձակային՝ վատաբաղդին խելքն : Եւ
ոմն ՛ի մերձակայից զայն լուեալ ա-
սաց . Շիթ մի իմաստից լաւ է ինձ
և ոչ ծովակս բաղդից :

Ժ Գ

Գինի և Արքեցոռքիւն .

Պղիտարքոս ասէ . Ապականի աշ-
խարհս հրով և ջրով, և տունք ար-
բեցողաց գինւով :

Դիոգինէս ՛ի յոյժ մատուցեալն

հեղոյր զգինին , և 'ի մեղադրելն ա-
սէ . Թէ ըմպեմ' զինքն և զիս կո-
րուսանէ . լաւ է սմա միայն կորըն-
չել :

Կղէտոս առ այն որ ասաց նմա՝
չամաչէս արբենալ , ասաց . Եւ դու
չամաչէս զարբեցողսն խրատել :

Սմա հարցեալ Թէ զիարդ լայք
յարբեցուԹեանն , ասէ . Զոր ինչ
յարբեցուԹեան՝ դործէ՝ 'ի լուրջ
ժամու առաջի աչաց ունի :

Ամաքարէս ասէ . Ի մատուռակելն
բաժակի՝ զառաջինն արբցես առող-
ջուԹեան , զերկրորդն՝ Թշնամա-
նաց , զերրորդն՝ մոլեգնուԹեան :

Կղիտարբոս ասէ . Անասպակ՝ ըզ-
բազումս 'ի սակաւէ հարկ է իմա-
նալ . զի ոչ եթէ 'ի բազմուԹիւնսն
հայելով խելագարի ոք , այլ բնու-
Թիւն ըմպողին :

Դժուարին է յորժամ ոք առա-
ւել քան զոր արբցէ խօսեսցի . և ոչ
տեսանելով՝ այլ որսկէս 'ի կար-
ծեացն :

Քսենոփոն ասէ . Արբեցող կա-
ռավար և նաւավար և զօրավար մի

են, զի չըջեն զամենայն. եթէ նաւ,
եթէ կառւ, եթէ զօրս, և ոչ ոք 'ի
սոցանէ ուղիղ վարի:

Մենանդրոս ասէ. Գինի և թըշ
նամանք՝ դիտել յանդիմանել առ
բարեկամս զբարեկամացն:

Ի գինւոջ մի շատախօս լինիցիս,
զի ցուցանիցես հրահանգս. քանզի
կաղ է զոր խօսիսդ:

Ժ Դ

Շոգմոգք և Շոգմոգոսքիւն.

Պղիտարքոս ասէ. Փայտ 'ի հրոյ
մաշի և տուն 'ի շոգմոգաց:

Որպէս նապաստակի շունք, նոյն
պէս և սիրելոյ շոգմոգք:

Խնդալ պարտ է ընդ տրամեցու
ցանէն քան ընդ շոգմոգէն. քան
զի նոքա զգաստացուցանեն, և սո
քա թոյլս և ծոյլս գործեն.

Դիոգինէս ասէ. Ի վերայ շոգմո
գաց՝ որպէս 'ի վերայ գերեզմանաց՝
անուն մարդոյ միայն գրեալ է:

Սմա հարցեալ թէ ո՞ր 'ի գաղա-
նաց չարաչար խածանէ, ասէ. Ի
վայրենեաց օձ և խնձ, և յընտա-
նեաց շողմոգ և զքաղաքաւոր :

Կրտսիտաւոտէս զորդի մեծա-
տան տեսեալ 'ի մէջ շողմոգաց, ա-
սէ. Պատանի դու, ողորմիմ քու՛մ
սլաշարմանդ :

Սոկրատէս ասէ. Ատեա զշող-
մոգան իբրև զմոլորեցուցիչս. քան-
զի երկոքինդ՝ զայնոսիկ ոյք հաւա-
տան նոցա՝ վաղվաղակի վնասեն :

Ժ Ե

Վասն պատուոյ հարց .

Արիստոտէլ ասէ. Պարտ է որ-
դույ պատուել զհայր առաւել քան
զծառայս, զի որդւոցն՝ բնութեամբ
է հնազանդութիւն, և նոցա 'ի
հարկէ :

Սոկրատէս ասէ. Այնպէս լեր
առ ծնողս քո, որպէս կամիս լինել
առ քեզ զորդիս քո :

Աղէքսանդրոս Թագաւոր 'ի հարցանելն թէ զո՞վ մանաւանդ սիրես, զՓիլիպպոս հայր քո թէ զԱրիստոտէլ վարդապետն քո, և ասէ. Զմինն՝ զի կելոյ եղև ինձ պատճառ, և զմիւսն՝ զի բարիոք կելոյ:

Սմա զծանր հրամանս տայր մայր իւր Ոլոմսիադ, ասէ. Ո՞վ մայր, դառն իմն տնահարկ իննամսեայ ժամանակի պահանջես յինէն:

Եւրիպիդէս ասէ. Որ 'ի ժամանակի կենաց իւրեանց զծնողս իւր պատշաճաբար պատուեսցէ, նա 'ի կեանս և 'ի մահու՝ Աստուծոյ սիրելի է:

Սողոմնի հարցեալ՝ թէ ընդէր հելլենացւոց օրէնսդիրքն պատիժ ոչ գրեցին գանողացն զծնողսն, ասէ. Զի ոչ գիտէին թէ յայնքան լրբութիւն գան ոմանք:

Պղատոն տեսեալ զոմն մեծաբանել 'ի վերայ ծնողաց իւրոց, ասէ. Զամաչէս մեծաբանել 'ի վերայ, յորոց մեծաբանելոյ արժանի եղեր:

Ոչ գոյ մեծագոյն պատիւ զաւակաց՝ քան թէ բարի ծնողաց լինիցին

զաւակք, և ծնողացն զբարի պա-
տիւ արժանաւորապէս մատուցա-
նել:

Սոկրատէս ասէ. Որպիսի հաս
մատուցանես ծնողացն քոց, զնոյն
ի ծերութեան քում ընկալցիս
յորդուոց քոց:

Ժ Զ

Յադագս դաստիարակութեան
որդաք .

Եպիքստիտոս ասէ. Չորդիս քո
փութա՛ խրատեալս թողուլ քան
թէ հարուստս:

Ընդ որդիս մի ծիծաղեսցիս, զի
մի յետոյ լացցես զնոսա:

Փեսայի թէ հանդիպեցար՝ գտեր
որդի, ապա թէ ոչ կորուսեր ըզ-
դուսարն քո:

Դուստր ասացուած օտար է, և
թշնամանք հօր:

Զսիւթագորի զդուստր Արիս-

առտեղի հարցեալ, Ո՞ր գոյնն գեղեցիկ, ասէ. Որ յամօթոյ:

Դեմոսթենէս ճարտար՝ ասէ. Ազատ մարդոյ մեծ հարկաւորութիւն է ունել զամօթ. իսկ ծառայի տանջանք մարմնոյ է ունել զամօթ:

Ժ Է

Յաղագս օրինաց .

Որպէս մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է, նոյնպէս և հոգի առանց օրինաց մեռեալ է և աւերակ:

Աիւրոսի հարցեալ թէ զո՞վ առտես յանիրաւաց, ասէ. Որ օրինաց ոչ հնազանդին:

Սեւեւկոս զուկարացւոց քերթողն և օրէնսդիր, զօրէնս՝ սարդի ոստայնից օրինակէ. քանզի ՚ի սարդի ոստայնն յորժամ ճանճ կամ մթիկ կամ յայլ տկարագոռնից անկանի, ըմբռնի անդրէն. իսկ յորժամ պիծակ կամ մեղու կամ այլ ինչ յայսպիսեաց՝ վաղվաղակի խզէն

հանդերձելով և առ ոտն հարկանելով . նոյնպէս և օրէնք յորժամ յաղքատաց զոք ըմբռնեն հաւանեցուցանելով ցուցանեն զզօրութիւնսն . իսկ յորժամ 'ի մեծամեծաց կամ 'ի զօրեղաց , խղեն վաղվաղակի և արտաքս ելանեն :

Սողոնի հարցեալ թէ որպէս շինի քաղաք , ասէ . Յորժամ քաղաքացիքն իշխանաց հնազանդին , և իշխանքն օրինաց :

Ուր դեղք բազումք և բժիշկք են , անդ և ցաւք բազմապատիկք . և ուր օրէնքն յաճախեն , անդ և անօրէնութիւնք յոլովք :

Բնութիւն քաղցր՝ ամուր քան զօրէնս . քանզի զնա ոչ ոք կարէ փոխել , իսկ զօրէնս բազումք :

Սոկրատէս ասէ . Օրէնք կամին բարեգործել զժամանակն , այլ սակայն ոչ կարեն . զի առ հնազանդեալսն միայն ցուցանեն զօրութիւնս :

Որպէս փրկութիւն հիւանդաց բժիշկք են , այնպէս և զրկելոցն օրէնքն :

Ժ Ը

Յադագսս անառակոքեան .

Մենանդրոս տեսեալ զոմն զի զտուն հայրենի անցուցեալ էր անառակ սեղանօք, և նստեալ ուտէր պտուղ ձիթենւոյ և ըմպէր ջուր և էր յարեն, ասէ ցնա . Ո՛ր պատանի, թէ այդպէս պարկեշտութեամբ էիր ճաշակեալ, ոչ այդպէս աղքատաբար ընթրէիր, այլ բազում և անուշահամ խորտկօք շատանայիր :

Յոյժ բարեբաղդիկ լինել առաւել քան զարժանն, պատճառք վատաբաղդութեան անմտիցն լինի :

Քսենոփոն ասէ . Ոչ 'ի սկզբանէ հանդիպիլ բարեացն այնպէս չարչարէ, որպէս հանդիպիլն և զըկիլ անդրէն :

Զենոն առ այնոսիկ որ առաւել փափկանային և պարծէին զի շատ

ունէին գանձս, ասէ . Ապա ուրեմն
ոչ մեղադրելի են խոհակերբն յաղի
առնել զխորտիկն, զի ունին շատ աղ:

Ժ Թ

Յադագս խրատոռց .

Պղտարբոս ասէ . Օտարքն 'ի
ճշմարտութենէ, իսկ անխրատքն
յիրէ իւրեանց մոլորին հանապազ:

Պղատոն ասէ . Ամենայն մակա-
ցութիւն որոշեալ յարդարութենէ
և յայլոց առաքինութեանց, խա-
բէութիւն և ոչ իմաստութիւն ասի:

Սոկրատէս ասէ . Որպէս զմեղուն
տեսանեմք 'ի վերայ ամենայն ծաղ-
կանց նստեալ, սակայն զսխտանին
առնու, նոյնպէս ամենայն իրաց
պարտ է հմտանալ, սակայն զօգտա-
կարն առնուլ:

Պարտ է զբանից գանձարանն
պահել քան զընչից:

Դեմոսթենէս զարմատ խրատուն
դառն ասէր և զստուղն նորա քաղցր:

Խրատն բարեշնորհիցն զարդ է,
իսկ վատաշնորհիցն ասլաւէն :

Զքաղաքս արամբք և ընչիւք, իսկ
զանձինս՝ ուսմամբ և խրատու պարտ
է պայծառացուցանել :

Սոկրատէս տեսեալ զոմն մեծա-
տուն անհրահանգ և առանց խրա-
տու, ասէ . Ահա ոսկի անասուն :

Եւ 'ի հարցանել նմա որումն թէ
զինչ է 'ի կենդանեացս գեղեցիկ,
ասէ . Մարդ խրատու զարդարեալ :

Սողոն քանզի նախատիւր թէ 'ի
դատաստանի ջատագով վարձեաց,
ասէ . Եւ 'ի ժամ ընթրեացն խոհա-
կերս ստացայ :

Ի

Յադագս բժշկաց .

Տրոփիլոսի ասեն ոմանք հարցա-
նելով թէ ո՞վ իցէ բժիշկ կատարեալ
և նա ասէ . Որ զհնարաւորն և զան-
հնար ճանաչէ :

Երինոս ասէ . Բժիշկ և բարեկամ

զայն համարեա որ 'ի նեղութեան
օգնել կարեն :

Նիկողիոս չար ումեմն բժշկի ասե-
լով մեծ ունել զօրութիւն յայնմ
արուեստի, ասէ. Ո՞րպէս ոչ. քան
զի այնչափ սպանանելով անձին մե-
ղադրանս ոչ ունի :

Սա զբժիշկ ոմն բարեբաղդ ա-
նուանէ, ասելով թէ զյաջողութիւն
և զմանկաբաղդութիւն քո արե-
գակն տեսանէ, իսկ զսխալանսն և
զվնասն՝ երկիր ծածկէ :

Սա զբժիշկ ոմն գովէր ասելով.
Յոյժ գիտեմ զհմտութիւն քո և
գովեմ, զի ոչ թողուս զհիւանդս
յերկարել 'ի ցաւս, այլ վաղվաղա-
կի փոխադրես 'ի կենաց :

Ի Ա.

Յաղագս երդման .

Սոկրատէս ասէ. Պարտ է մար-
դոյ զբանս՝ վերագոյն երդմանց առ-
նել : Եւ լինի երդումն վասն երկու

իրաց . մին՝ վասն զի զանձն 'ի կաս-
կածանաց աղատել , և երկուն՝ զբա-
րեկամս հանել յորոգայթից . այլ
վասն ընչից՝ ոչ եւս :

Որ երգման ընկերին չհաւատայ ,
դիւրին է նմա և սուտ երգնուլ :

Երինոս ասէ . Բազումք 'ի մարդ-
կանէ սլատուիրեն բարեկամացն
յիրաւին երգնուլ . այլ ես բնաւ ոչ
թուչել յերգմնասիրութիւն՝ գովե-
լի ասեմ :

Ի Բ

Յաղագս մեղաց խոստովա-
նոչքեան .

Արիստոտէլ ասէ . Ոչ արտաքոյ
անմեղին կացուցանէ զանձն իւր , որ
զիւր մեղսն հեզութեամբ խոստո-
վանի :

Իմաստեանէս ասէ . Ախտք մարդ-
կան ոչ գովելով և ոչ թաքուցանե-
լով ողջանան , այլ սլատմելով բժըշ-
կացի , նոյնպէս և ոչ մեղքն :

Պիւթագորաս ասէ . Չմեղս քո
մի փութասցիս ծածկել բանիւք ,
այլ խայտառակաբար յանդիմանու-
թեամբ բժշկել :

Կղիտարբոս ասէ . Ոչ զհուր ընդ
հանդերձից 'ի մի պարտ է ժողովել ,
և ոչ զչարութիւն ընդ երկար ժա-
մանակաւ 'ի սրտի :

Ի Գ.

Յադագս նախախնամոքեան .

Եպիկուրոս ասէ . Շնորհ երա-
նելի բնութեանն , որ զհարկաւորն
մեզ դիւրաստացս արար , իսկ ըզ-
դժուարաստացսն ոչ հարկաւոր :

Թէոպղիմոս ասէ . Մի պատճառ
չարի զԱստուած կարծիցես , և մի
առանց նորին վատաբաղդիլ զմեզ
կարծիցես :

Պղատոն ասէ . Յորժամ խորհի
Աստուած բարի առնել քաղաքի .
արս բարիս յարուցանէ , առնէ քա-
ղաքացիս . իսկ յորժամ չար ինչ

խորհի վասն նորին , բառնայ զբարիսն յայնմ քաղաքէ : Նոյնպէս և ոչ ուսանելով գող և ոչ բնութեամբ զառաքինութիւն , այլ աստուածային բանին հասանէ ստացելոցն ամենայնի , և աստուծով՝ բաղդ և ժամանակ զմարդիկ նաւավարեն :

Դիմագրոս ասէ . Որչափ արդարոցն գործակից լինի Աստուած , այնչափ և անխրաւացն :

Բիանդոս ասէ . Ջիւնդրողսն յԱստուծոյ խելս բարիս , և զինքեանս անխրատս գող՝ անլիմայ ասեմ . քանզի ոչ գեղագործողի՝ աղօթիւք տացի գիծ և գեղեցկութիւն նկարից , և ոչ երաժշտականաց՝ երաժիշտ և հագներգութիւն , եթէ ոչ ուսմամբ ընդունին զհմտութիւն արուեստիցն . նոյնպէս և ոչ իմաստուն հնար իցէ ումեք աղօթիւք լինել , եթէ ոչ ուսմամբ ստանալով առցէ :

Ելեւկոս ասէ . Որպէս պատուիրեցաւ և ամենեցուն այսպիսեաց՝ քաղաքաց և քաղաքուհեաց և բնակչաց՝ յիշել զԱստուած զի է , և դա

աաստան արձակէ 'ի վերայ անիրա-
ւաց՝ յորում լինի վախճան ամե-
նայնի :

Ի Դ

Յադագս կնոջ չարաքարոյի .

Սեքստոս ասէ . Ի վերայ չար կա-
նանց բարւոք է կնիք :

Դիմոկրատէս ասէ . Ընդ իշխա-
նութեամբ կանանց գրաւիլ մեծ
նախատինք են :

Կինն Դիմոգինէ 'ի ժողովս կա-
նանց յասելն ցնա թէ զիարդ 'ի մե-
ծութեան գողով՝ դու միայն 'ի կա-
նանց ոչ զգենուս զարդ , ասէ . Կնոջ
զարդ այրն իւր է . զի չէ զարդ այն՝
որ յոչ գող առն կապտեն զնա :

Պիւթագորաս ասէ . Ի հուր և 'ի
կին անկանել մի է :

Փիլաքսիոս յասելն ցնա թէ զիարդ
Սոփոկլէս քաղցրագոյն 'ի ներքս ա-
ծէ զկանայս , և դու չարս կոչես ,
ասէ . Նա որպէս սլարտ է լինել

կանանց ասէ . իսկ ես՝ որպէս ե՛նն
կանայք :

Մենանդրոս ասէ . Ղուկիոս վասն
կնոջն զոր սիրեաց՝ լուսով ճրագի
կորեաւ . զի կին նորա ճրագ եղ 'ի
ծովեզերին մինչդեռ լողայր 'ի ծո-
վուն . դիմեաց երթալ առ կինն . և
նա անցոյց զճրագն , և հեղձաւ այրն
'ի ջուրս անողորմ :

Փիլիստոն ասէ . Չար ինչ քան
զկին չկայ . զի հայրն և մայրն որք
անուցին զնա , յաւելուն և տան 'ի
վերայ գլխոյ թախանձանս , և հա-
նեն 'ի տանէն զնա , զի ապրեացին
'ի չարէ նորա . և որ ընդունի՝ տա-
նի տուգանս և չարիս 'ի աուն իւր ,
և խնդայ՝ քանզի չէ տեղեակ չարի
նորա :

Դիոգինէս ասէ . Տեսի աղջիկ մի
զի ուսանէր դարութիւն , ասեմ .
Ահա սուր որ կորուսանէ զմարդիկ՝
որ ոչ առնուն 'ի միտ :

Քան զկնոջ մարդոյ երախտիս
առնել , 'ի գետ լաւ է ընկենուլ . զի
չիք կնոջ 'ի միտ առնուլ զերախտիս ,
զի ամենայն ցաւոց գոյ բժշկութիւն :

Մենանդրոս ասէ . Յայտնանէ
խմա զկին մարդ , և 'ի միտ առ զչա-
րութիւն . զի զԱգամեմոնն արքայ
զոր ամենայն աշխարհ սիրէին , ի-
բրեւ եկն 'ի տուն 'ի պատերազմէ 'ի
ձեռն կնոջ սպանաւ :

Կին մարդ բնաւին բարի ոչ խո-
սի , այլ և ոչ զանձնէ :

Հարիւր այր 'ի միում տան կա-
րեն կալ , բայց երկու կին 'ի միում
տան կալ ոչ կարեն :

Չար է կին մարդ , բայց առա-
ւել յայնժամ՝ յորժամ երկու ա-
նուանք իցեն՝ կին և մօրու :

Լաւ է ընդ առիւծու 'ի լերինս
բնակել քան ընդ կնոջ անզգամի 'ի
տուն :

Թէ կամիցիս կեալ հանգստեամբ ,
բնաւ հետ կնոջ մի խօսիր :

Կարիճ մի ասաց ցկինն , թէ Խայ-
թոցս չար ոչ է քան զքո լեզուդ .
— Զիարդ իցէ . — ասէ կարիճն .
Յորժամ ես խայթեմ , դեղ դտանի .
Իսկ դու միով բանիւք չար ցաւօք
վիրաւորես , և չիք նմա դեղ բժըշ-
կութեան . զի չար՝ զոր դու չառ-

նես, չէ չար. և մահ՝ զոր դու չսպա-
նանես, չէ մահ:

Փիլիստոն ետես կին մի կոյր.
Սա ասէ յականէ չարացէ. բայց թէ
քննիցես՝ չար ևս դտանիցես զկինդ:

Եթէ ասիցէ քեզ կին քո թէ
խեղդիմ, ծաղր արա զնա. բայց դու
խեղդելոյ անձին քո պատրաստեա:

Սուր և պատերազմ՝ ոչ եղեւ ա-
ռանց կնոջ, և ահա վկայէ Եղիոն:

Դիողինէս ետես զԵրակէս զի
ունէր գաւազան, և կայր առ
դուրս ապարանից մեծատան. և
հարցաւ Զի՞ կաս աստ. ասէ. Զի
չար ինչ և ասպականիչ մի մտցէ այսր:
Հայեցաւ Դիողինէս և ետես կին
մի զի ելանէր յապարանիցն, ասէ.
Ամենայն չար գազանօք լի է ա-
պարանքդ:

Դիողինէս ետես կին մի զի տա-
նէր գետ. ասէ. Կորիցէ չարաչար
ամենաչարդ:

ԶԺիծառն յամարայնի տեսա-
նեմք, ձմերայնի ոչ. և ծիծառն ըզ-
ցայգն ոչ խօսի, այլ զցերեկն միայն.
Իսկ կին մարդ ոչ զցայգն ոչ զցե-

րեկ, ոչ ամարայն և ոչ ձմերայն ոչ
դադարէ կամ յագի կռուով:

Տեսէք զյօնս կնոջ և զճօճել մա-
տանցն և զխօսս բերանոյ, զի երկու
ինչ չար են 'ի նմա, և ամենայն չա-
րիք անտի բուսանին:

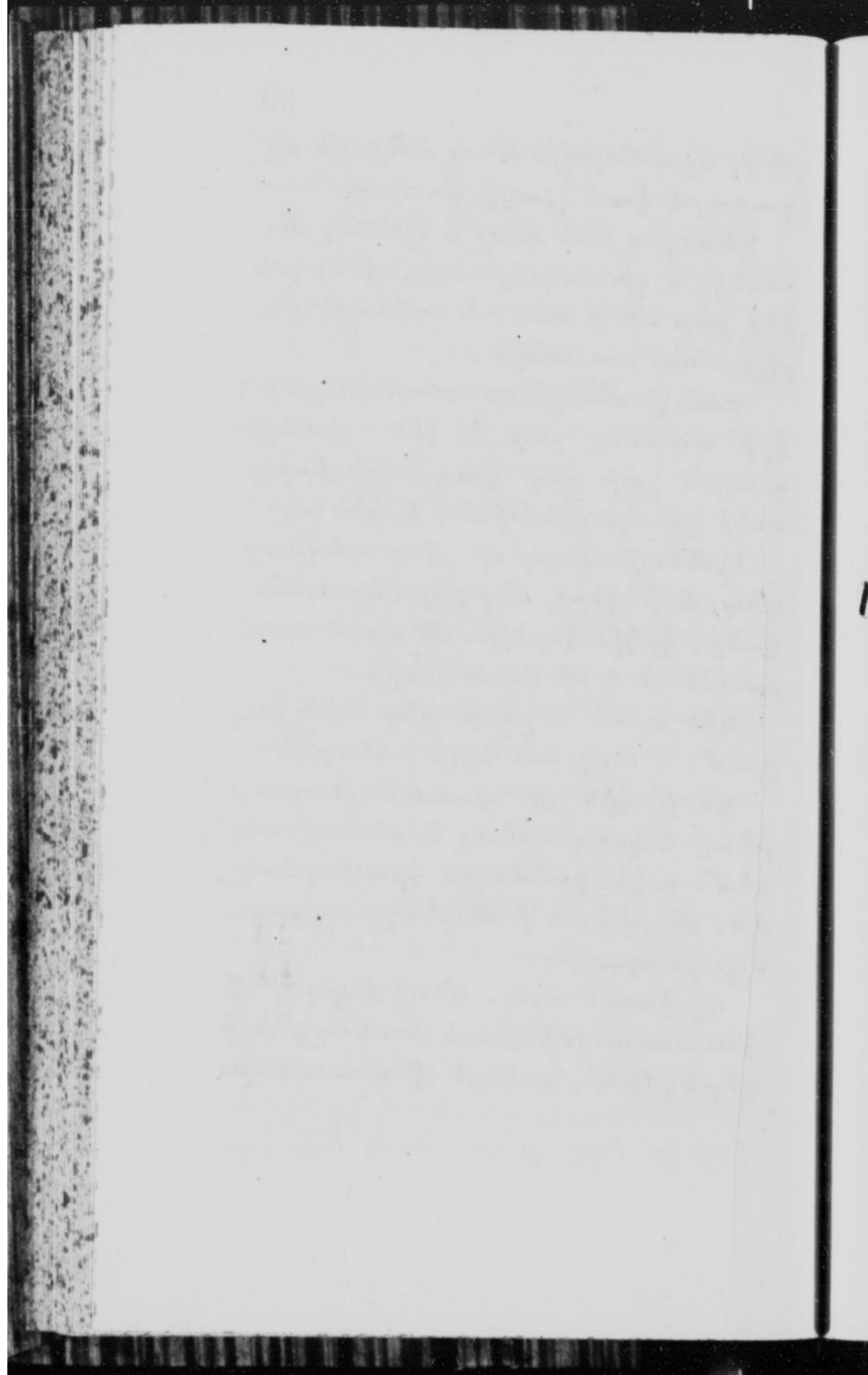
Քան զամենայն որ ստեղծաւ յեր-
կրի՝ առաւել չար է կին. քանզի
գազան չար ընդ զուգակցի իւրոյ
ունի զխաղաղութիւն, և կին ոչ:

Ամենայն մարդ որ յիւր տեղեաց
գնայ և 'ի կնոջ մարդոյ ձեռս ան-
կանի, կրկին կորնչի. մի՛ վասն օտա-
րութեան և մի վասն կնոջն:

Կին ուտէ և ըմպէ ընդ առն իւ-
րում, և աչօք առ այլս ակնարկէ:

Տեսի կին մի պառաւ՝ ծարու-
րեալ և զարդարեալ և օծեալ. ա-
սեմ. ի կենդանեացս հրաժարեալ
էս, մայրիկ, և 'ի մեռեալս ոչ բար-
ւոք զարդարիս:

Փիլիստոն ասէ. Կնոջ մարդոյ մի
հաւատար. թէպէտ և մեռեալդնի 'ի
գերեզմանի, սակայն մի՛ հաւատար:

Խ Օ Ս Ք

ՍԵԿՈՆԴՈՍԻ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ

Ա Ռ

ԱՆԴՐԻԱՆՈՍ ԿԱՅՍԵՐ